

2. William Shakespeare – Hamlet

Autor

- **Celé jméno:** William Shakespeare
- **Literární období:** Renesance
- **Profese:** dramatik, básník, herec
- **Život:** Shakespeare pocházel z rodiny bohatého obchodníka, sám začal svoji kariéru jako herec a dramatik v Londýně. Byl spolumajitelem divadla Globe Theatre, kde byly uváděny jeho hry. O jeho soukromém životě není mnoho informací. Je také možné že jeho díla vlastně nejsou jeho.
- **Charakteristika díla:**
 - Mistrovské zachycení lidské psychologie
 - Hluboké filozofické a existenciální otázky
 - Rozmanitost žánrů – tragédie, komedie, historická dramata, romance
 - Bohatá jazyková obraznost, časté používání metafor, slovních hříček a symboliky
 - Schopnost vystihnout lidské city, vášně a morální dilemata
- **Nejznámější díla:**
 - Tragédie: „Romeo a Julie“, „Hamlet“, „Othello“, „Král Lear“, „Macbeth“
 - Komedie: „Sen noci svatojánské“, „Jak se vám líbí“, „Kupec benátský“, „Zkrocení zlé ženy“
 - Historické hry: „Richard III.“, „Jindřich IV.“, „Jindřich V.“
- **Význam a odkaz:**
 - Jeden z nejvýznamnějších světových dramatiků a básníků vůbec
 - Díla zůstávají aktuální díky univerzálním tématům jako jsou láska, nenávisť, pomsta, morální zodpovědnost, lidské vášně, smysl života a smrti
 - Shakespeare měl zásadní vliv na vývoj moderní literatury a divadla, jeho hry se stále hrají po celém světě a jsou předmětem neustálých reinterpretací.

Děj

Děj se odehrává převážně na královském hradě Elsinor v Dánsku kolem 14.–15. století. Hamletovi, korunnímu dánskému princovi, se zjeví duch jeho zesnulého otce. Dozvídá se od něj, že ho zavraždil Hamletův strýc Claudius, když Hamletův otec (dánský král) spal, a to tak, že mu nalil jed do ucha. Po králově smrti si Claudius vzal Hamletovu matku Gertrudu a stal se králem.

Hamlet prahne po pomstě, zcela mu zaměstnala mysl. Předstírá, že je šílený a že má vidiny. Není si zcela jist Claudiovou vinou, předstírání šílenství mu pomůže snáze odhalit smýšlení lidí v jeho okolí. Na hrad přijíždějí potulní herci, Hamlet do jejich hry vloží pasáž rekonstruující otcovu vraždu. Pak v jejím průběhu sleduje Claudia, který útekem potvrdí svou vinu.

Hamlet znovu váhá se svou pomstou, když spatřil, že se strýc modlí a lituje svých činů. Hamlet chce matce povědět, že se mu zjevuje otcův duch a že ví, co udělal Claudius otcovi. Slyší, že někdo poslouchá za závěsem, a v domněnku, že tam stojí Claudius, do závěsu bodne dýkou a dotyčného zabije. Vzápětí zjistí, že to byl Polonius, otec jeho milované Ofélie.

Claudius zjišťuje, že je pro něj Hamlet nebezpečný, a posílá jej do Anglie spolu s Rosencrantzem a Guildensternem, bývalými Hamletovými spolužáky, s tajným dopisem, aby zde byl Hamlet popraven. Hamlet jeho úklady včas odhalí, dopis vymění za dopis, ve kterém se píše, aby byli popraveni ti, kteří dopis přinesou, tedy Rosencrantz a Guildenstern. Angličané je skutečně popraví.

Hamlet se vrací do Dánska, kde se stane svědkem Ofélieina pohřbu. Zešílela, protože nemohla přenést přes srdce otcovu smrt a nešťastnou lásku k Hamletovi, a posléze utonula za nejasných okolností (není jisté, zda šlo o sebevraždu, nebo o nehodu). Oféliein bratr Laertes se chce za vraždu svého otce Polonia pomstít. Claudius se spolčí s Laertem a poradí mu, aby Hamleta vyzval na souboj. Pro jistotu dá Laertovi ostrý meč, namočený do jedu, zatímco Hamlet záměrně dostává meč tupý.

Na závěr dojde k souboji, ve kterém Hamlet uzmutým otráveným mečem zabije Laerta, ale sám je zraněn. Hamletova matka, jako svědkyně souboje, vypije číši otráveného vína, kterou nastražil před soubojem Claudius pro Hamleta. Hamlet umírá na otravu jedem, stihne však ještě zabít podlého Claudia zbytkem vína, které zabilo královnu Gertrudu. Na poslední chvíli zastavuje Horacia před úkonem sebevraždy, aby všem vyložil pravdivý příběh.

O díle

- **Hlavní postavy**
 - **Hamlet, dánský princ:** Proměnlivý, intelektuál, skládající se sebezpytování a váhání mezi povinností a morálkou.
 - **Král Claudius:** Hamletův strýc, vrah jeho otce, cynický politik posedlý udržení moci.
 - **Královna Gertruda:** Hamletova matka, váhavá mezi láskou k synovi a loajalitou vůči novému muži.
 - **Ofélie:** Poloniova dcera, Hamletova láska, tragicky zlomená rozepří rodiny.
 - **Polonius:** Rada krále, pedantský intrikán; jeho smrt spustí Oféliinu tragédii.
 - **Laertes:** Poloniův syn, hledá pomstu za otce i sestru.
 - **Horatio:** Hamletův věrný přítel, svědek i vypravěč posledních událostí.
 - **Duch krále Hamleta:** Katalyzátor děje, volá po spravedlnosti.
- **Základní motivy a témata**
 - **Pomsta a spravedlnost:** Konflikt mezi povinností pomstít otcovu smrt a etickými pochybnostmi.
 - **Šílenství a předstírání:** Hranice skutečné duševní zlomenosti a proklamované šílenství.
 - **Korupce moci:** Politické intriky, falešné masky a morální zkaženost dánského dvora.
 - **Pomíjivost života:** Úvahy o smrti, hnilobě („Methinks the lady doth protest too much...“), slavný „být či nebýt“ monolog.
 - **Vzhled versus realita:** Klam, divadlo v divadle, lžící masky skrytá pravda.
- **Jazyk a forma**
 - **Blank verse:** Pět jambických stop bez rýmů dominujících hlavnímu dialogu.
 - **Solilokia:** Hlubkové vnitřní monology (zejména „To be, or not to be...“), které odhalují Hamletovu psychiku.
 - **Hra v hře:** Metadramatický prvek inscenace vraždy jako nástroj odhalení.
- **Historický význam a dopad**
 - **Vrchol renesanční tragédie:** Považován za jedno z nejdůležitějších děl světové literatury.
 - **Literární vliv:** Vliv na koncept anti-hrdiny, vnitřní monolog a psychologickou hloubku postavy.
 - **Kánon divadelního repertoáru:** Nepřetržitě inscenován na jevištích po celém světě.
- **Proč Hamlet číst/dívat se na něj?**
 - Nadčasová reflexe vnitřního boje a morálního dilema
 - Mistři jazykové schopnosti – jeden z nejkrásnějších monologů v anglické literatuře
 - Široká paleta postav – od cynických intrik až po čistou věrnost
 - Studium lidské povahy: strachu, ambicí, lásky i smrti